

2

Rewolucja przemysłowa

Co było wcześniej?
– zob. 1.A (s. 6)

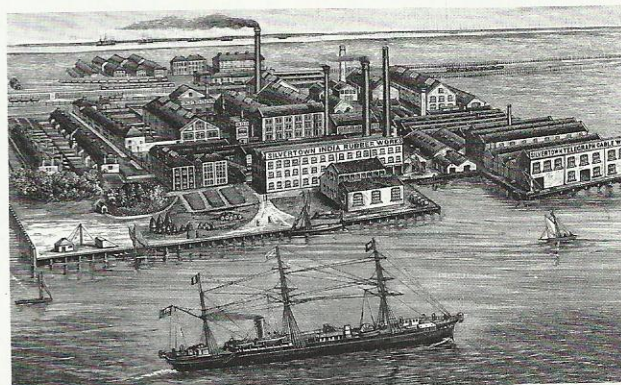
NA CO BĘDĘ ZWRACAĆ UWAGĘ:

- wynalazki i nowe rozwiązania techniczne, które umożliwiły rewolucję przemysłową,
- skutki rozwoju przemysłu w Europie w XVIII i XIX w.,
- zmiany w sposobie transportu w XIX-wiecznej Europie.

■ Narodziny przemysłu

Pod koniec XVIII w. angielskie rolnictwo było najnowocześniejsze w Europie. Już od dwóch stuleci udoskonalano tam narzędzia, gatunki roślin uprawnych i rasy zwierząt hodowlanych. Wielkie tereny przeznaczono na pastwiska dla bydła i owiec, których wełna stanowiła podstawowy surowiec dla tkactwa. Wprowadzanie nowych metod gospodarowania było kosztowne i przyniosło ruinę wielu drobnym rolnikom. Musieli oni szukać zajęć w miastach lub emigrować do zamorskich kolonii. Inni stawali się farmerami, dzierżawiącymi grunty należące do bogatych lordów albo robotnikami rolnymi bez własnych gospodarstw.

Fabryka z XIX w. została szczegółowo przedstawiona na rycinie. Liczne maszyny parowe i węglowe paleniska w fabrykach, piece hutnicze, koksownie, gazownie, a wreszcie elektrownie ciepłe sprawiły, że dymiące kominy stały się nieodłącznym elementem ówczesnego krajobrazu przemysłowego.

– TEKST ŹRÓDŁOWY –

Angielskie miasto przemysłowe

Francuski myśliciel i polityk Alexis de Toqueville [czyt.: aleksi de tokewil] w swoim dziele *Podróże po Anglii, Irlandii, Szwajcarii i Algierii* zamieścił opis Manchesteru, jednego z przemysłowych miast angielskich.

Trzydzieści czy czterdzieści manufaktur wznosi się na szczycie wzgórz, które opisałem. Ich sześć pięter góruje nad krajobrazem [...]. Wokół nich porozrzucane w beładzie ubogie siedziby **plebsu**. Między nimi rozpościerają się tereny zanieczyszczone, które od dawna nie przypominają beztroskich parków, podobnie zresztą jak obrzeża miasta. [...] Niewiele z tych uliczek jest wybrukowanych, reszta to zwyczajne ścieżki, gdzie grzęźnie noga przechodnia i zapada się wóz. Rzuca się w oczy przypadkowość wytyczenia ulic, brak wysypiska śmieci i bylejąkość

Plebs – najniższa warstwa społeczna, ludzie niewykształceni i niezamożni, niezainteresowani kulturą wysoką.

otoczenia. Usłyszycie hałas pieców, ciężkie sapanie miechów. Dym powleka domy, uniemożliwiając słońcu rozjaśnienie domostw. [...] Tu przyczyny, tam skutki. Gęsta mgła spowija miasto, słońce podobne do jasnoszarego dysku już nie próbuje nawet pokonać dymu; to pod tą powłoką pracuje 300 000 ludzi.

PRACA Z TEKSTEM ŹRÓDŁOWYM

1. Przedstaw zjawiska związane z rewolucją przemysłową, które zostały opisane w tekście.
2. Opisz wygląd miast powstających wokół rozwijających się ośrodków przemysłowych.

Źródło: *Wiek XIX w źródłach*, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard, Warszawa 2002, s. 140–141.